

TOKAT YÖRESİ BAĞ İŞLETMELERİNDE ÜZÜM ÜRETİM GİRDİLERİ VE MALİYETİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Y. Sabit AĞAOĞLU *

Zeki KARA **

ÖZET

Tokat yöresinde yetiştirilen üzümün üretim girdileri yörede bağcılık yapılan 6 ilçede 150 üretici ile yapılan anketlerle belirlenmiş ve sonuçlar ilçeler düzeyinde değerlendirilmiştir.

1 da bağda yılda üretim bedeli olarak 200607.85 TL. tesbit edilmiş olup, 101611.60 TL.'si (% 50.65'i) yan ürün olan salamuralık asma yaprağı geliri ile karşılanmaktadır. Ortalama 496.17 kg/da üzüm verimi olan bağcılık işletmelerinde 1 kg üzümün ortalama maliyeti 199.52 TL. olarak hesaplanmıştır.

Üretim girdilerinin % 52.16'sını işgücü girdileri, % 15.40'ını materyal girdileri ve % 32.44'ünü de genel girdiler oluşturmaktadır.

Yörede üzüm üretim maliyetinin azaltılması birim alandan alınan ürünü artırmaya yönelik uygulamaların yanısıra işgücü tasarrufu sağlayıcı tedbirlerin de alınması mümkün görünmektedir.

ABSTRACT

A STUDY ON GRAPE PRODUCTION INPUTS AND ITS COST IN VINEYARD ESTABLISHMENTS IN TOKAT PROVINCE

In this paper, grape production inputs of vineyard establishments in Tokat region were determined. The research was made in 6 towns on 150 grape growers. The results of the article were tableted on the bases of towns. 200607.85

- 1) Prof. Dr.; A. Ü. Ziraat Fak. Bahçe Bitkileri Bölümü, Ankara.
2) Dr.; C. Ü. Ziraat Fak. Bahçe Bitkileri Bölümü, Tokat.

TL/da inputs were calculated for each decar vineyard per year. However 101611.60 TL/da (50.%65) was obtained as output of grape leaf picklings. Average grape production per decar vineyard was 496.17 kg and cost of per kg was 199.25 TL.

Rate of production inputst was 52.16 % labor inputs and 15.41 % material inputs.

It clear that to increase the production for each unit and to save labor cost decreasing of grape production cost will be possible by planning some practices.

GİRİŞ

Tokat yöresinde başta filoksera tahribatı olmak üzere birçok olumsuz etkenlerle bağ alanları ve üzüm üretimi 1970'li yıllardan itibaren sürekli azalmaktadır. 1988 yılında 6407 ha bağ alanı ve 38409 t üzüm üretimine (Anonymous 1988) sahip olan yörenin gerek alan gerekse üretim potansiyeli, bu değerlerden çok daha yüksektir. Yöredeki bağcılık işletmelerinde, diğer yörelerdeki bağcılık işletmelerinde olduğu gibi aile işgücünün değerlendirildiği geleneksel yapı, etkin bir bağcılık kültürünü engellemektedir (Yücel 1983, Erkal ve Ergun 1988, Ağaoglu ve Kara 1990).

Ülkemizde eskiden aile ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan tarımsal çalışmalar iç ve dış pazarların gelişmesiyle kârlı bir işletmeciliğe yönelmişlerdir (Aksoy 1981). Tarımsal ürün fiyatları üreticilerin gelir düzeyine, tüketicilerin refahına ve çoğu ülkede olduğu gibi ihracat gelirlerine geniş ölçüde etki ettiğinden ekonomik, sosyal ve politik açıdan büyük önem taşımaktadır. Tarımsal üretimin biyolojik yapısı bu ürün fiyatlarının diğer sektörlerdeki ürün ve hizmet fiyatlarına göre çok fazla dalgalanmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan, verim artırıcı giderlerin fiyatlarındaki değişimler üretimde kullanılacak girdi miktarını etkilemekte, dolayısıyla verim ve üretim düzeyi değişebilmektedir (Ünver ve Güneş 1980).

Tarımsal ürün maliyetlerine esas olarak iki yoldan etki etmek mümkündür. Bunlardan birincisi maliyet unsurlarından ve bilhassa hayvan ve insan iş gücünden, üretimin miktar ve kalitesine olumsuz etki yapmayacak seviye ve şekilde tasarruf yapmaktır. Bu da işletmelerde iyi bir organizasyonla temin edilebilir. İkinci yol ise uygulanacak yetiştirme teknikleriyle birim alandan elde edilecek verimin yükseltilmesidir (Açıl 1977).

Son yıllarda ülkemizde bağcılığın yoğun olarak yapıldığı Gediz Havzası (Ta-

lim 1974), Orta Sakarya Havzası (Yalçın 1980), Çivril (Balkan ve ark. 1983), Manisa (Özel 1977 ve Candemir 1983), Tarsus (Ceran ve ark. 1983), Kilis (Çakmur ve Ceran 1983), İznik (Ergun ve Erkal 1983), Ürgüp (Erkal ve Ergun 1983), Şarköy (Osmanlıoğlu ve ark. 1983) ve Tokat'ta (Güney 1985) üzüm üretim maliyetleri incelenmiştir. Ancak maliyetler bölgeden bölgeye ve hatta aynı bölgedeki zirai işletmeler arasında bile büyük değişiklikler göstermektedirler (Talim 1974).

Bu araştırma ile 1988 yılında Tokat yöresindeki bağcılık işletmelerinde üzüm üretim maliyetleri, maliyetler içerisinde işgücü kullanımının yeri ve yöre bağıcılığında oldukça önem kazanmış olan salamuralık asma yaprağından (Ağaoğlu ve ark. 1988) elde edilen gelirin üretim girdilerini karşılama oranı incelenmiştir.

MATERYAL ve METOT

Tokat ilindeki bağ alanlarının % 99'unu içeren 6 ilçede toplam 150 üretici ile yapılan anket sonuçları araştırmanın materyalini oluşturmuştur. Toplam bağ alanları dikkate alınarak Merkez İlçe'de 30 Turhal'da 20, Pazar'da 21, Zile'de 31, Erbaa'da 26, Niksar'da 22 işletme ile anket yapılmıştır.

Anket metodunun seçiminde ve uygulanmasında Talim (1974), Güneş ve Arkan (1985)'dan, sonuçların değerlendirilmesinde Açıl (1977) ve Anonymous (1983)'den faydalanılmış, elde edilen bilgiler ilçeler düzeyinde değerlendirilmiştir.

Üzüm üretim girdileri işgücü, materyal ve genel girdiler olarak incelenmiş ve bunların toplamından yöre bağıcılığında önemli bir gelir kaynağı olan salamuralık asma yaprağının taze satış fiyatı üzerinden dekara geliri hesaplanarak çıkarılmış ve dekara toplam üretim girdileri bulunmuştur. Bu değer in dekara üzüm verimine oranı da 1 kg üzümün üretim maliyeti olarak hesaplanmıştır.

Sonuçların daha net ifade edilebilmesi bakımından üzüm üretim giderleri ve işgücü kullanımının konulara göre dağılım oranları çizelgelerde verilmiştir.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Üzüm Üretim Girdileri ve Maliyeti:

Yaş üzüm maliyetini belirlemek amacıyla derlenen bilgiler Çizelge 1'de verilmiştir. Çizelge 1'den de görüleceği gibi yörede 1 da bağda ortalama 200697.85 TL. gider hesaplanmış olup bu değer 170640.63 TL. (Merkez İlçe) ile 225801.99

TL. (Erbaa) arasında değişmektedir. Taze salamuralık asma yaprağından elde edilen gelir ise ilçelere göre sırası ile Merkez İlçe'de 70081.75 TL/da, Turhal'da 84214.81 TL/da Pazar'da 87483.38 TL/da, Zile'de 117666.15 TL/da, Erbaa'da 122026.87 TL/da ve Niksar'da 128196.67 TL/da olarak bulunmuştur.

Çizelge 1. Üzüm Üretim Girdileri ve Maliyeti

Konular	Erbaa	Niksar	M. İlçe	Turhal	Pazar	Zile	Yöre Ort.
I İşgücü Giderleri (TL/da)							
1 Toprak işleme	34510.00	34800.00	23274.00	27545.00	28726.00	29450.00	29717.50
2 Budama	17346.00	18918.00	17453.00	15808.00	16905.00	17152.00	17263.67
3 İlaçlama	10950.00	11250.00	6150.00	5850.00	8400.00	7875.00	8412.50
4 Sulama	4760.00	2775.00	4830.00	3266.00	936.00	4615.00	3530.00
5 Gübreleme	20650.00	15260.00	5330.00	8890.00	5670.00	9795.00	10932.50
6 Yaprak toplama	17523.00	18126.00	8100.00	14945.00	16240.00	10560.00	14249.00
7 Uç alma	2640.00	2100.00	630.00	213.00	216.00	1170.00	1161.50
8 Hasat	9870.00	12225.00	11480.00	10579.00	10872.00	11180.00	11034.33
9 Tasnif ve ambalajlama	4200.00	4484.00	2820.00	2520.00	2800.00	2310.00	3189.00
10 Korumaya	6250.00	2800.00	5000.00	1785.00	1285.50	3573.00	3415.58
11 Çift tamları	1890.00	675.00	2450.00	3010.00	1138.00	1365.00	1754.33
II Materyal Girdileri (TL/da)							
1 Gübre	11213.10	12680.50	3470.00	6240.00	4046.85	11844.00	8294.08
2 Tarımsal Müc. İlacı	20975.50	26040.00	17072.00	16950.50	26976.00	23054.00	21844.67
3 Su	385.00	700.00	873.50	975.40	845.70	675.70	742.55
Üretim Gird.							
Toplamı (TL/da)	163162.60	162633.50	109202.50	118576.90	125055.05	134618.70	135541.21
III Genel Girdiler (TL/da)							
1 Üretim Gird. faizi (% 10)	16316.26	16263.35	10920.25	11857.69	12505.51	13461.87	13554.12
2 Gen. İdare							
Üc. (% 15)	8158.13	8131.66	5460.13	5928.85	6252.75	6730.94	6777.06
3 Çıplak arazi değ. % 5 faizi	31975.00	29500.00	38775.00	44980.00	43795.00	40770.00	38299.17
4 Tesis Dev. amortisman payı	5875.00	6215.00	6007.75	5970.00	6272.00	5883.00	6037.13
5 Arazi vergisi	315.00	493.00	275.00	572.00	325.00	415.00	399.16
IV Üretim Gird. Top. (I+II+III)	225801.99	223236.51	170640.63	187885.44	194205.31	201879.51	200607.85
V Yaprak Gel. (TL/da)	122026.87	128196.67	70089.74	84214.81	87483.38	117666.15	101611.60
VI Üzüm Üretim Gird. (IV-V, TL/da)	103775.12	95039.84	100559.89	103670.63	106721.93	84213.36	98996.25
VII Verim (kg/da)	422.50	621.00	548.00	443.00	455.00	487.50	496.17
VIII Maliyet (VII/VII, TL/da)	245.62	153.04	183.50	234.02	234.55	172.75	199.52

Dolu yağış; mildiyö ve külleme ile yeterli ölçüde mücadele edilemeyişi gibi olumsuz nedenlerle daha önceki yıllara göre nisbeten daha düşük olan üzüm verimi 422.50 kg/da (Erbaa) ile 621.00 kg/da Niksar arasındadır. Bu verime göre değişen üzümün kg maliyeti 153.04 TL (Niksar) ile 245.62 TL (Erbaa) arasında bulunmuştur.

Üzüm Üretim Girdilerinin Oransal Dağılımı:

Üzüm üretim girdilerinin oransal dağılımı Çizelge 2'de verilmiştir. Çizelge 2'den de görüleceği gibi üzüm üretiminde en önemli girdiyi ortalama % 52.56'lık bir oranla işgücü girdileri oluşturmaktadır. İşgücü girdilerinin oranı ilçelere göre % 47.97 (Pazar) ile % 52.82 (Erbaa) arasında değişmektedir. Materyal girdilerinin toplam girdilere oranı Merkez İlçe'de % 12.70 ve Niksar'da % 17.65 olup diğer ilçeler de bu iki değer arasındadır. Materyal girdilerinden tarımsal mücadele ilaçlarının ortalama oranı % 10.89, gübrenin oranı % 4.13 ve sulama suyunun oranı da % 0.38 olarak bulunmuştur.

Genel girdilerin maliyet içerisindeki ortalama payı % 32.44 olup ilçelere göre % 27.14 (Niksar) ile % 36.90 (Merkez İlçe) arasında değişmektedir. Genel girdilerden çıplak arazi değerinin % 5'lik faiz payı ortalama % 19.09, üretim girdileri faizi % 6.76, genel idare ücreti % 3.38, tesis devresi amortisman payı % 3.01 ve arazi vergisi de % 0.20 olarak hesaplanmıştır.

Yaprak gelirinün üretim girdilerini karşılama oranı ortalama % 50.65 olup ilçelere göre sırasıyla Merkez İlçe'de % 41.07, Turhal'da % 44.82, Pazar'da % 45.05, Erbaa'da % 54.04, Niksar'da % 57.43 ve Zile'de % 58.29 olarak gerçekleşmiştir.

Üretim girdilerinin toplam maliyet içerisindeki oranları son yıllarda üzüm üretim maliyetleri belirlenen yörelerle karşılaştırıldığında işgücü giderleri İznik (% 48.3), Çivril (% 50.5), Şarköy (% 51.3) yöresinden daha fazla; Tarsus (% 56.3), Ürgüp (% 56.6), Manisa (% 60.6) ve Kilis (% 63.1) yöresinden daha az bulunmuştur.

Tokat yöresindeki ortalama materyal girdileri oranı Kilis (2.2), Manisa (8.5), Şarköy (8.6), Ürgüp (9.3), Çivril (11.3), Tarsus (14.8) ve İznik (15.2) yöresinden daha yüksektir.

Yöredeki genel masrafların girdiler toplamına oranı Tarsus (28.9) ve Manisa (30.9) yöresinden yüksek, Kilis ve Ürgüp (34.7), İznik (36.5), Çivril (38.2) ve Şarköy (40.1) yörelerinden daha düşüktür.

Çizelge 2. Üzüm Üretim Girdilerinin Oransal Dağılımı (%)

Konular	Erbaa	Niksar	M. İlçe	Türhal	Pazar	Zile	Yöre Ort.
I İşgücü							
Giderleri Top.	57.82	55.19	51.29	50.23	47.97	49.07	52.16
1 Toprak işleme	15.28	15.59	13.64	14.66	14.79	14.59	14.81
2 Budama	7.68	8.47	10.23	8.41	8.71	8.50	8.61
3 İlaçlama	4.85	5.04	3.60	3.11	4.32	3.90	4.19
4 Sulama	2.11	1.24	2.83	1.74	0.48	2.29	1.76
5 Gübreleme	9.14	6.84	3.12	4.73	2.92	4.85	5.45
6 Yaprak toplama	7.76	8.12	4.75	7.95	8.36	5.23	7.10
7 Uç alma	1.17	0.94	0.37	0.11	0.11	0.58	0.58
8 Hasat	4.37	5.48	6.73	5.83	5.60	5.54	5.50
9 Tasnif ve amb.	1.86	2.01	1.65	1.34	1.44	1.14	1.59
10 Koruma	2.77	1.16	2.93	0.95	0.66	1.77	1.70
11 Çit tamiri	0.83	0.30	1.44	1.60	0.58	0.68	0.87
II Materyal							
Girdileri Top.	14.43	17.65	12.70	12.87	16.42	17.62	15.40
1 Gübre	4.97	5.88	2.19	3.32	2.09	5.87	4.13
2 Tarımsal							
Mücadele ilacı	9.29	11.66	10.00	9.03	13.89	11.42	10.89
3 Su	0.17	0.31	0.51	0.52	0.44	0.33	0.38
III Genel							
Girdiler Top.	27.75	27.14	36.01	36.90	35.61	33.31	32.44
1 Üretim girdileri faizi (% 10)	7.23	7.29	6.40	6.32	6.44	6.67	6.76
2 Genel idare ücreti (% 5)	6.61	3.64	3.20	3.16	3.22	3.33	3.38
3 Çıplak arazi değerinin % 5 faizi	14.61	13.21	22.72	23.94	22.55	20.19	19.09
4 Tesis devresi amortisman payı	2.60	2.78	3.53	3.18	3.23	2.91	3.01
5 Arazi vergisi	0.15	0.23	0.16	0.30	0.17	0.21	0.20
IV Üretim							
Girdileri Top.	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Yaprak Gelirinin Üretim Giderlerini Karşılama Oranı	54.04	57.43	41.07	44.82	45.05	58.29	50.65

Bağcılıkta İşgücü Kullanımı:

Yaş üzüm maliyetinin ortalama % 52.16'sını oluşturan işgücü girdilerinin değişik konulara göre dekara erkek iş gücü (EİG) olarak miktarları Çizelge 3'de, bunların oransal dağılımları da Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 3'den de görüldüğü gibi 1 da bağda ortalama 16.61 EİG kullanılmakta olup bu değer sırasıyla Merkez İlçe'de 14.04 EİG, Pazar'da 15.15 EİG Turhal'da 15.29 EİG, Zile'de 16.80 EİG, Niksar'da 18.57 EİG ve Erbaa'da 19.73 EİG olarak bulunmuştur.

Çizelge 3. 1 da Bağda Yılda Kullanılan İşgücü Miktarı (EİG)

Konular	Erbaa	Niksar	M. İlçe	Turhal	Pazar	Zile	Yöre Ort.
Belleme	4.00	3.50	2.25	2.80	3.06	3.40	3.17
Çapalama	2.17	2.25	2.28	2.11	2.00	2.45	2.21
Üzüm hasadı	1.41	1.63	1.64	1.49	1.51	1.72	1.57
Budama	1.82	1.95	1.87	1.57	1.65	2.00	1.81
Çubuk toplama	0.70	0.79	0.67	0.81	0.95	0.64	0.76
Üzüm tasnif ve ambalajlama	0.60	1.18	0.94	0.72	0.80	0.77	0.84
Yaprak toplama	3.98	3.58	2.03	3.20	3.48	2.64	3.15
Uç alma	0.40	0.28	0.09	0.03	0.03	0.18	0.17
İlaçlama	0.73	0.75	0.41	0.39	0.56	0.63	0.58
Sulama	0.68	0.37	0.69	0.46	0.13	0.71	0.51
Gübreleme	2.95	2.18	0.79	1.27	0.81	1.43	1.57
Çit tamiri	0.27	0.09	0.35	0.43	0.16	0.21	0.25
Koruma (Bekçilik)	0.02	0.02	0.03	0.01	0.01	0.02	0.02
Toplam	19.73	18.57	14.04	15.29	15.15	16.80	16.61

Yöre bağlarının dikim şekli ve sıklığı traktör ve hayvan işgücü kullanımına imkân vermemektedir. Tamamı insan işgücü ile işlenen bağlarda belleme ve çapalama için kullanılan işgücü, toplam işgücü kullanımının % 32.39'unu oluşturmaktadır. Bunu daha çok kadın ve çocukların istihdam edildiği yaprak toplama % 18.96'lık bir oranla izlemektedir. Budama ve çubuk toplama (% 15.48), hasat tasnif ve ambalajlama (% 14.51) da önemli ölçüde işgücünü ihtiyaç göstermektedir. Diğer işlerin ortalama yüzde oranları sırasıyla gübreleme 9.45, ilaçlama 3.49, sulama 3.07, çit tamiri 1.51, uç alma 1.02 ve koruma (bekçilik) 0.12'dir (Çizelge 4).

Çizelge 4. 1 da Bağda Yılda Kullanılan İşgücünün Konulara Göre Oransal Dağılımı (%)

Konular	Erbaa	Niksar	M. İçe	Turhal	Pazar	Zile	Yöre Ort.
Belleme	20.27	18.85	16.03	18.31	20.20	20.24	19.08
Çapalama	11.00	12.12	16.24	13.80	13.20	14.58	13.31
Üzüm hasadı	7.15	8.78	11.68	9.74	9.97	10.24	9.45
Budama	9.22	10.50	13.32	10.27	10.89	11.90	10.90
Çubuk toplama	3.55	4.25	4.77	5.30	6.27	3.81	4.58
Üzüm tasnif ve ambalajlama	3.04	6.35	6.70	4.71	5.28	4.58	5.06
Yaprak toplama	20.17	19.28	14.46	20.93	22.97	15.71	18.96
Uç alma	2.03	1.51	0.64	0.20	0.20	1.07	1.02
İlaçlama	3.70	4.04	2.92	2.55	3.70	3.75	3.49
Sulama	3.45	2.00	4.91	3.00	0.86	4.23	3.07
Gübreleme	14.95	11.73	5.63	8.31	5.35	8.51	9.45
Çit tamiri	1.37	0.48	2.49	2.81	1.05	1.26	1.51
Koruma (Bekçilik)	0.10	0.11	0.21	0.07	0.06	0.12	0.12
Toplam	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Uç alma, gübreleme, sulama ve ilaçlama konularında kullanılan işgücü oranlarındaki farklılıklar bu işlerin yapılma miktar ve sıklığından kaynaklanmaktadır. Üzüm hasadında kullanılan işgücü miktarı ise bağların ortalama verimleri ile doğrudan ilgilidir.

Tokat yöresi dışında üzüm üretimi incelenen yerlerden Tarsus yöresi bağlarında da tüm işler insan işgücü ile yapılırken Ürgüp ve Şarköy'de hayvan işgücü, Kilis, İznik, Manisa ve Çivril yöresi bağlarında ise insan işgücünün yanısıra traktör ve hayvan işgücü de kullanılmaktadır. Kullanılan traktör ve hayvan işgücü dikkate alınmazsa en fazla EİG kullanımı Tokat yöresindedir.

Bağcılıkta işçilik ancak makinaları kullanmak suretiyle azaltılabilir. Ancak diğer tarım kollarında olduğu gibi bağcılıkta da kullanılan bütün makinalar kendilerini insan işgücünden yapılan tasarrufla değil, sadece çok yüksek verim sayesinde amorti edebilmekte ve ödeyebilmektedir. Bu nedenle bağcılıkta işçiliğin iyileştirilmesinde amaç, daha fazla ve daha kaliteli üzüm üretmek olmalıdır. (İter 1976).

KAYNAKLAR

AÇIL, A. F., 1977. Tarımsal Ürün Maliyetlerinin Hesaplanması ve Memleketimiz Tarımsal Ürün Maliyetlerindeki Gelişmeler. Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yayınları: 567. Bilimsel Araştırma ve İncelemeler: 330, Ankara.

AĞAOĞLU, Y. S., YAZGAN, A. ve KARA, Z., 1988. Tokat ve Yöresinde Yaprak Salamuracılığına Yönelik Asma Yetiştiriciliği Üzerinde Bir Araştırma. Türkiye 3. Bağcılık Simpozyumu 31. 5 - 3.6.1988, Bursa.

AĞAOĞLU, Y. S. ve KARA, Z., 1990. Tokat İli'ndeki Bağ İşletmelerinin Bazı Tarımsal Karakteristikleri Üzerinde Bir Araştırma. Cumhuriyet Üniv. Tokat Ziraat Fak. Derg. Cilt: 6 (Basımda).

AKSOY, G., 1981. Menemen Ovası Koşullarında Pamuk ve Bağın Üretim Girdileri ve Maliyetleri. Topraksu Gn. Md. Menemen Bölge Topraksu Araş. Ens. Md. Yayınları Genel Yayın No: 77. Rapor Serisi Yayın No: 51, Menemen - İzmir.

ANONYMOUS, 1983. Türkiye'de Üretilen Tarım Ürünlerinin Üretim Girdileri ve Maliyetleri Rehberi. Topraksu Gn. Md. Yayın No: 723, Ankara.

ANONYMOUS, 1981. Tokat Tarım İl Müdürlüğü Basılmamış Kayıtları.

BALKAN, C., DİZDAROĞLU, T. ve SAĞDEMİR, A., 1983. Denizli İli Çivril İlçesi Bağ İşletmelerinde Üzüm Üretimi, Değerlendirilmesi, Maliyeti ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. Ege Bölge Ziraat Araş. Ens. Yayın No: 32, İzmir.

CANDEMİR, M., 1983. Üretimin Yoğun Olduğu Manisa Merkez İlçe'de Çekirdeksiz Kuru Üzüm Üretim Tekniğinin Ekonomik Yönden İncelenmesi, Üretim ve Pazarlama Sorunları Üzerinde Bir Araştırma. Bağcılık Araş. Ens. Yayın No: 23, Manisa.

CERAN, T., YAKAN, N., YAKUT, Y. ve ÖZ, H., 1983. Bağcılığın Yoğun Olduğu Bazı Yörelere Üzüm Üretimi - Değerlendirilmesi - Maliyeti ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma (Tarsus Yöresi Çalışmaları). Alata Bahçe Kült. Araş. Ens. Yayın No: 44, Erdemli - Mersin.

ÇAKMUR, Ç. ve CERAN, T., 1983. Bağcılığın Yoğun Olduğu Bazı Yörelere Üzüm Üretimi, Değerlendirilmesi, Maliyeti, Pazarlaması ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma (Kilis Yöresi Çalışmaları). Ziraat Araş. Ens. Gaziantep.

ERGUN, M. E. ve ERKAL, S., 1983. Bursa İli İznik İlçesinde Üzüm Üretimi, Değerlendirilmesi ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. Atatürk Bahçe Kült. Araş. Ens. Yalova.

ERKAL, S. ve ERGUN, M. E., 1983. Nevşehir İli Ürgüp İlçesi Bağ İşletmelerinde Üzüm Üretimi - Değerlendirilmesi - Maliyeti ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. Atatürk Bahçe Kült. Araş. Ens. Yalova.

ERKAL, S. ve ERGUN, M. E., 1988. Türkiye'de Üzüm Üreten Bazı İşletmelerin Sosyo - Ekonomik Yapısı. Türkiye III. Bağcılık Simpozyumu 31.5.-3.6.1988, Bursa.

GÜNEŞ, T. ve ARIKAN, R., 1985. Tarım Ekonomisi İstatistiği. Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yayınları No: 924 Ofset basım Ders Notu 8, Ankara.

GÜNEY, D., 1985. Tokat Yöresinde Elma ve Üzümün Üretim Girdileri ve Maliyeti. Tarım Orman ve Köy İşleri Bak. Köy Hiz. Gn. Md. Köy Hiz. Tokat Araş. Ens. Md. İüğü Yayınları Genel Yayın No: 61. Rapor serisi No: 39, Tokat.

İLTER, E. (PREUSCHEN, G.'den tercüme), 1976. Bağcılıkta Terbiye Şekilleri ve Çalışma Tekniği. Ziraat Mühendisliği Sayı: 124, 11-14.

OSMANLIOĞLU, E., ERKAL, S., ŞAFAK, A. ve ERGUN, M. E., 1983. Tekirdağ İli Şarköy İlçesi Bağ İşletmelerinde Üzüm Üretimi Değerlendirilmesi ve Pazarlanması ile İlgili Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. Atatürk Bahçe Kült. Araş. Ens. Yalova.

ÖZEL, S., 1977. Manisa Bölgesi Goble Bağlarında Çekirdeksiz Kuru Üzüm Üretiminde İşçilik Giderlerinin Tesbiti Üzerinde Bir Araştırma. Manisa Bağcılık İst. Md. Yayınları No: 10, Manisa.

TALİM, M., 1974. Ege Bölgesi Gediz Havzasında Bazı Önemli Tarımsal Ürünlerde İşgücü ve Çeki Gücü İstekleri. Ege Üniv. Ziraat Fak. Yayınları No: 246, Bornova.

ÜNVER, S. ve GÜNEŞ, T., 1980. Desteklenen Tarımsal Ürün ve Girdi Fiyatlarının Tesbiti Metodları ve Bu Metodların Türkiye'de Buğday İçin Uygulanması Üzerinde Bir Araştırma. Ankara Üniv. Ziraat Fak. Diploma Sonrası Yük. Ok. Doktora Tez Özetleri Cilt 1, 462-480, Ankara.

YALÇIN, M., 1980. Orta Sakarya Havzasında Üretilen Bazı Tarım Ürünlerinin Üretim Girdileri ve Maliyetleri. Eskişehir Böl. Topraksu Araş. Ens. Md. Yayınları No: 160, Eskişehir.

YÜCEL, A., 1983. Bağcılığın Yoğun Olduğu Bazı Yörelere Üzüm Üretim Tekniklerinin Ekonomik Analizi, Maliyeti ve Pazarlanması ile Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. Rapor. Atatürk Bahçe Kült. Araş. Ens. Yalova.